

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Menneske-Slægten

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Menneske-Slægten", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1841_705_1-intro-root.pdf (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Indhold

“Menneske-Slægten” er en poetisk sammenfatning af Grundtvigs historiefilosofi. Verdenshistorien gav ifølge Grundtvig indblik i menneskehedens bestemmelse og vejen mod den endelige afklaring ved tidernes ende, forklaringsmålet. Denne optimistiske kristne udviklingsteori havde Grundtvig beskrevet i prosa i hovedværker fra 1830'erne (se Vind 1999 og indledningen til *Haandbog i Verdens-Historie*, afsnittet “Universal-Historisk Vidskab”). Digtet antyder, at historiens endemål kan fremmes gennem tre midler: verdenshistorisk indsigt; sang og poesi; samt den kristne frelseshistorie.

Baggrund

Digtet blev trykt i *Brage og Idun* i juni 1841. Tidsskriftet bragte i disse år ofte nye digte af Grundtvig. “Menneske-Slægten” er formentlig skrevet i anden halvdel af 1840 eller første halvdel af 1841. Grundtvig havde siden 1836 gendigtet bibelhistorien i *Sang-Værk til den Danske Kirke* (Grundtvig 1836-1837 og 1839-1841). Ved årsskiftet 1840-1841 begyndte han at skrive på det afsluttende tredje bind af *Haandbog i Verdens-Historie* (Grundtvig 1843). Hans verdenshistoriske oversigt i “Menneske-Slægten” har en parallel i hans samtidige digt om kirkehistoriens syv menigheder (Grundtvig 1841). Sådanne programmatiske digte er ofte affødt af behovet for indre afklaring snarere end ydre anledninger. “Menneske-Slægten” kan dog være tiltænkt en planlagt forøget udgave af digtsamlingen *Krønike-Riim* (Grundtvig 1829). Der er i hvert fald klare stilistiske paralleller.

Stilistiske og indholdsmæssige særkender

Grundtvigs krønikerim er skrevet som rolledigte, hvor taleren hævder sin forrang (se indledningen til *Krønike-Riim* 1829, afsnittet “Monologformen”). I “Menneske-Slægten” hævder taleren sig blandt andet ved at henvise til skabelsesberetningen om menneskets gudbilledlighed samt bibelske passager om menneskets herskab over dyrene (strofe 1-2) og dets sejr over døden (strofe 3). Til slut lovpriser menneskesønnen Jesus Kristus af englens som frelser af menneskeheden (strofe 10), og mennesket anråber om jordens og havets lykønskning på sin vej mod forklarelse (strofe 12).

De tolv strofer præsenterer centrale bestanddele af Grundtvigs historiefilosofi. Grundtvigs kobler menneskehedens udviklingsevne til dets taleevne og kontrasterer dette med de umælende dyr. Det underliggende udgangspunkt er Guds indblæsning af livsånde (1 Mos 2,7), der er omdrejningspunktet for Grundtvigs åndelighedslære (Mortensen 1977, især s. 54).

Menneskehedens udvikling sammenligner Grundtvig med et menneskes opvækst og psykologiske modning. I menneskehedens ungdom (oldtiden) dominerer fantasien og de pludselige indskud. Det afløses af middelalderens blinde følelse, mens den nuværende alderdom er domineret af forstanden og indsigt. Grundtvig skoser i strofe 4, vers 7-8 samtidens hovmodige naturvidenskab med en henvisning til Ordsprogenes Bog 25,3: “Himlens højde og jordens dybde og kongers hjerte kan ingen udforske”.

Alternativet til de enkelte livsaldres ensidige åndsudfoldelser er sang. Sangens virkning fra den tidligste barndom indtil alderdommen beskrives i strofe 5 og 8. Grundtvig havde især fra anden halvdel af 1830'erne lært at værdsætte sang, i takt med at hans digte var blevet sat i musik og dermed gjort sangbare (Bak 1977). Strofe 5 blev sammen med strofe 12 tilføjet sidst i skriveprocessen, jf. Registrantens beskrivelse af den bevarede kladde (fasc 402.c.3; variansen mellem kladden og førstetrykket er beskrevet i Grundtvig 1944-1964, bind 6, s. 241).

I sin barndom udvandrede menneskeslægten fra Edens Have, der ifølge traditionen lå østpå. “Fuglen fra Östen” (strofe 8, vers 7) bærer for Grundtvig med sin sang derfor menneskets håb om igen at nå til Paradis, og han havde året forinden knyttet betegnelsen til Fugl Fønix (Grundtvig 1840, s. 70). Menneskehedens udbredelse på jordkloden beskrives i strofe 6, der nævner en besejret konkurrent, jætterne. I Grundtvigs verdenshistorie jævnføres jætterne med de bibelske kæmper: anakitter eller gudssønner (Grundtvig 1833, s. 44 og s. 121).

Efter syndefaldet og syndfloden blev menneskeheden opdelt i folkeslag og mistede sit fælles sprog (1 Mos 10-11). I nutiden, hvor tidernes ende er nær, skal folkeslagene genforenes og lære at tale det sprog, som fra

skabelsen er indlejret i deres hjerter. Dette fælles hjertesprog udpeger Grundtvig i digtet til at være sangens sprog (Nägele 1971, s. 77, 86).

Den verdenshistoriske udsigt over menneskehedens udbredelse ledsages fra og med strofe 9 af frelseshistorien. Edens Have gik tabt gennem Adams fejltrin, men syndefaldet blev forsonet gennem Kristi død, og den fortabte menneskeslægt kan derfor vende hjem til den gård, som den har arveret til. Vejen til det tabte Paradis fører gennem "Hjertets varme Lande" (strofe 10, vers 8) i det kristne Europa.

Efterliv

Digtet blev ikke genoptrykt og fremkaldte ingen reaktioner i Grundtvigs levetid. Året efter digtede han flere programmatisk og metodisk udsagn i andenudgaven af hans verdenshistoriske krønikerim. I digtet "Paradis" udpeges billedsproget eksempelvis som det oprindelige, fællesmenneskelige hjertesprog (Grundtvig 1842, s. 1 f.).

Anvendt litteratur

- Bak, Karl (1977) *Højskolesangbogens historie. Et bidrag til den grundtvigske folkehøjskoles historie*. København
- Grundtvig, N.F.S. (1829) *Krønike-Riim til Børne-Lærdom med Indledning og Anmærkninger*. København
- Grundtvig, N.F.S. (1833-1843) *Haandbog i Verdens-Historien. Efter de bedste Kilder. Et Forsøg*, 1-3, bind 1 (1833) og bind 3 (1843: 1842-1856). København
- Grundtvig, N.F.S. (1836-1837) *Sang-Værk til den Danske Kirke*, bind 1. København
- Grundtvig, N.F.S. (1839-1841) *Sang-Værk til den Danske Kirke*, bind 2. København
- Grundtvig, N.F.S. (1840) *Phenix-Fuglen. Et Angelsachsisk Kvad förstegang udgivet med Indledning, Fordanskning og Efterklang*. København
- Grundtvig, N.F.S. (1841) "Hyrde-Brevene", i *Nordisk Tidsskrift for christelig Theologi*, nr. 3, hæfte 1, s. 1-10. København
- Grundtvig, N.F.S. (1842) *Krønike-Riim til Levende Skolebrug med Oplysninger*, 2. udg. København
- Grundtvig, N.F.S. (1944-1964) *Grundtvigs Sang-Værk. Samlet udgave* udg. Uffe Hansen, Ejnar Skovrup, Th. Balslev & Ernst J. Borup, 1-6, bind 6 (1956-1964): *Varianter, noter og registre*. København
- Mortensen, Morten (1977) "Helligånden, Guds røst på jord" i *Grundtvig-Studier*, s. 37-64. København
- Nägele, Horst (1971) "Von einem 'Echten Deutsch' und von den 'Deutschen Sprachen des Herzens' / Om 'Ægte Tydsk' og om de tyske 'Hjertesprog' i Grundtvigs forestillingsverden" i *Grundtvig-Studier* 1971, s. 74-89. København
- Registranten, se *Registrant over N.F.S. Grundtvigs papirer*
- *Registrant over N.F.S. Grundtvigs papirer* (1957-1964), udg. Grundtvig-Selskabet af 8. September 1947 & Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, bind 1-30. København
- Vind, Ole (1999) *Grundtvigs historiefilosofi*. København